

Vykypěl, Bohumil

[The Celtic languages. Edited by Martin J. Ball and Nicole Müller]

Linguistica Brunensia. 2012, vol. 60, iss. 1-2, pp. 290-291

ISBN 978-80-210-5883-5

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/118250>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

se zajímá o kategorii duálu, lze knížku Matthiase Fritze bezpochyby doporučit k pozornosti; najde v ní přehledné pojednání o tématu dosud soustavně nepojednaném i nové myšlenky o starých otázkách.

Literatura

Jakobson, R. 1993. *Dialogy*. Praha.

Vykypělová, T. 2004. Zur Intellektualisierung in der Morphologie. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity A* 52, 83–94.

Bohumil Vykypěl

The Celtic Languages. Second edition. Edited by Martin J. Ball and Nicole Müller. London – New York: Routledge 2009. (Routledge Language Family Series) XIII + 785 s. ISBN 978–0–415–42279–6. 195 liber

Keltologie není keltomanie, a proto se nemusíme bát říct, že keltské jazyky jsou velmi zajímavé. Proto je také třeba uvítat, že nakladatelství Routledge nedávno vydalo druhé, přepracované vydání příručky keltských jazyků, jejíž první vydání se u odborné veřejnosti setkalo v zásadě s pozitivním přijetím (srov. G. Price, *Journal of Linguistics* 30, 1994, 295–297, S. Zimmer, *Kratylos* 40, 1995, 143–149, J. Gorrochategui, *Zeitschrift für Celtische Philologie* 48, 1996, 298–303), příp. některé kritické výtky (srov. E. Gussmann, *Lingua* 97, 1995, 284–286) byly v druhém vydání zohledněny. Kniha má velmi racionální a přehlednou strukturu (což u podobných publikací zdaleka není pravidlem). První část je obecná, resp. historická (*Part I: Historical aspects*; s. 1–160). Nejdřív čtenáře trochu zmátne, že v části ohlašované jako historická se první oddíl týká typologických aspektů keltských jazyků (James Fife: *Typological aspects of the Celtic languages*; s. 3–21); to se ale zčásti vysvětlí tím, že autor ukáže, že typologický popis jazykové skupiny má smysl jen v rámci genetické klasifikace. Nato následuje stručné pojednání o genealogii keltských jazyků (Joseph F. Eska: *The emergence of the Celtic languages*; s. 22–27). Pak přichází kapitola o kontinentálních keltských jazycích (Joseph F. Eska, D. Ellis Evans: *Continental Celtic*; s. 28–54); lze kvitovat, že tzv. kontinentálním keltským jazykům, dochovaným jen ve střípkovitých zbytcích, byl rozumně věnován jen nejnútnejší prostor. První část pak uzavírají oddily o staré a střední irštině (David Stifter: *Early Irish*; s. 55–116) a staré a střední velštině (David Willis: *Old and Middle Welsh*; s. 117–160). Druhá část je věnována popisu moderních jazyků goidelské skupiny keltských jazyků (*Part II: The Goidelic languages*; s. 161–356): irštiny (Dónall Ó Baoill: *Irish*; s. 163–229), gaelštiny (William Gillies: *Scottish Gaelic*; s. 230–304) a manštiny (George Broderick: *Manx*; s. 305–356); pokud jde ovšem o manštinu, rozhodl se přitom autor oddílu o ní prezentovat „klasickou“ manštinu 18. století, nikoli „pozdní“ manštinu 19. století (asi proto, že tu už považoval za příliš anglicizovanou). Třetí část pak přináší analogický popis moderních jazyků brytonské větve (*Part II: The Brythonic languages*; s. 357–535): současné velštiny (Gwenllian Awbery: *Welsh*; s. 359–426), současné bretonštiny (Ian Press: *Breton*; 427–487) a kornštiny (Ken George: *Cornish*; s. 488–425); protože kornština přestala být užívána už koncem 18. století, pojal autor její popis jako komparaci jednotlivých fází jejího vývoje. Konečně poslední část knihy je věnována zajímavé sociolingvistice keltských jazyků (*Part IV: The sociolinguistics of the Celtic languages*; s. 537–769). Nejdříve se píše o trochu zvláštním postavení irštiny v samostatném irském státě (Tadhg Ó hIfearnáin: *Irish-speaking society and the state*; s. 539–586). Pak se pojednává o dnešní situaci mluvčích gaelštiny (Kenneth MacKinnon: *Scottish Gaelic today: Social history and contemporary status*; s. 587–649). Další kapitola se zabývá asi nejživějším současným keltským jazykem velštinou (Robert Owen Jones, Colin H. Williams: *The sociolinguistic context of Welsh*; s. 650–711). Nato přichází kapitola o situaci bretonštiny (Lenora A. Timm: *Language*,

culture and identity in Brittany: The sociolinguistics of Breton; s. 712–752). Sociolingvistickou část pak uzavírá kapitola o současných pokusech o oživení kornštiny a manštiny (Ken George, George Broderick: *The revived languages – Cornish and Manx*; s. 753–769).

Jako u všech příručkových publikací dalo by se i u této sáhodlouze diskutovat o tom, co v ní je případně špatně, co mělo být jinak, co v ní chybí atd. Asi nejtíživější je absence obsáhlejšího pojednání o historii bretonštiny (nepřekvapí pak, že chybí i Lewis–Piette 1990). Také starší gaelština by možná zasloužila větší zmínky (např. Book of Deer; srov. Forsyth 2008). V literatuře by se hodilo doplnit např. u manštiny Phillips (2004), u kornštiny Tschirschky (2006), u velštiny Lewis (1989), u irštiny Näther (2007), Rockel (1989) a možná i starý Pokorný (1925); obecný Pilch (2007) už asi vyšel moc pozdě, aby byl ještě zaznamenán. Pro českého čtenáře upozorňujeme na poučné srovnání role irštiny v Irsku a běloruštiny v Bělorusku (Giger 2006). Ale celkově není pochyb, že i nové vydání routledgovských Keltických jazyků může – zejména nespecialistům – dobře sloužit.

Literatura

- Forsyth, K. (ed.) 2008. *Studies on the Book of Deer*. Dublin.
- Giger, M. 2006. Jazyk jako symbol a rituál: otázka funkčních domén běloruštiny. In: *Cesty k národnímu obrození: běloruský a český model*. Ed. A. Ivanova, J. Tuček. Praha 2006, 284–310.
- Lewis, H. 1989, 2008. *Die kymrische Sprache. Grundzüge ihrer geschichtlichen Entwicklung*. Ed. W. Meid. Innsbruck.
- Lewis, H. – Piette, J. R. F. 1990. *Handbuch des Mittelbretonischen*. Innsbruck.
- Näther, M. 2007. *Gegenwärtige Sprachpolitik in der Republik Irland*. Hamburg.
- Phillips, J. D. 2004. *Manx Grammar*. München.
- Pilch, H. 2007. *Die keltischen Sprachen und Literaturen*. Heidelberg.
- Pokorný, J. 1925. *Altirische Grammatik*. Berlin – Leipzig.
- Rockel, M. 1989. *Grundzüge einer Geschichte der irischen Sprache*. Wien.
- Tschirschky, M. W. 2006. *Die Erfindung der keltischen Nation Cornwall. Kultur, Identität und ethnischer Nationalismus in der britischen Peripherie*. Heidelberg.

Bohumil Výkypěl

- Iwan Wmffre: **Breton Orthographies and Dialects: The Twentieth-Century Orthography War in Brittany**. 2 Vols. Oxford etc.: Peter Lang 2007. (Contemporary Studies in Descriptive Linguistics, 18–19.) XXVII + VI + 784 s. ISBN 978-303911-364-4 a 978-3-03911-365-1, 42,20 a 63,30 euro
- Wolfgang Köhler: **Bretonisch und Französisch im Süd-Finistère. Ein facettenreicher Sprachkonflikt**. Rangedingen: LIBERTAS Verlag 2009. 218 s. ISBN 978-3-937642-09-3, 40 euro
- Konstanze Glaser: **Minority Languages and Cultural Diversity in Europe: Gaelic and Sorbian Perspectives**. Clevedon, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters 2007. (Linguistic Diversity and Language Rights, 3.) ISBN 978-1-85359-932-3, 59,95 liber

Tři knížky o situacích menšinových jazyků

Z obecného hlediska jsou situace menšinových jazyků vždycky zajímavé a nezřídka i poučné. Zajímavé jsou i tři knížky, na které zde chceme krátce upozornit a které spojuje právě to, že pojednávají o menšinových jazycích. První dvě popisují v prvním případě vnitřní, v druhém případě vnější konflikty jako důsledky menšinnosti popisovaných jazyků. Třetí pak inovativně srovnává dva dosud nesrovnávané menšinové jazyky.

1. *Pravopisné války v Bretani*

Čtenáři tohoto časopisu si možná vzpomenu na naši recenzi knihy s podtitulem „České pravopisné války“ (Výkypěl 2008). Jak ale ukazuje kniha Iwana Wmffreho o sporech o ortografii bre-